

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitæte, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Quando concurrunt bona temporalia proximi, & nostra, paragr. 1.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

§. I.

Quando occurrunt bona temporalia proximi, & nostra.

1. Si aequaliter ego, & alter privatus (nam de Rep. mox) re aliqua indigeamus, mihi providere de ea possum, neglecto proximo; Ratio est, quia ordo Charitatis prior est, ceteris paribus, ad se, quam ad alium; hinc mea, & proximi vita extreme periclitante, si utrique nequeo, mihi sine ulla culpa consulere, absque dubio, possum.

In concursu vitae privatorum.

2. Difficultas est autem prima, quando inaequales sunt necessitates, agiturque de utriusque vita, ut si proximus privatus sit in extrema necessitate, tu in gravi; vel ille in gravi, tu in communi; vel ille in gravi, v.g. periculo mortis certo, tu in probabili; quisnam erit tunc praefendus?

Respondeo, te tunc non a teneri providere proximo, sed posse tibi; Ratio est, quia jus, quod habes ad tuam vitam, est tantum, ut quoties probabile est, illam offendi, tueri contra quemcumque eandem possis. Certè nimis arduum, & fragilitati hominum impar onus exigeretur, si exigeretur aliud. Dico (posse) nam an tunc liceat, te relicto, consulere proximo, tangam infra, lib. 6. c. 1. §. 1. n. 6.

a D. Tb. 2. 2. q. 26. art. 4. Cominch.
d. 25. de Charit. d. 6. nu. 79. Suar. de Charit. d. 9. sect. 3.

3. Illud est certum, in bonis, quae non teneris ex obligatione conservare, posse te proximo potius consulere, quam tibi; id enim munus est Charitatis: quare potes, pro bono proximi, tuas divitias profundere, si eas pro alimentis, seu legitima filiorum, vel pro reddendo aere alieno, vel simili, conservare non tenearis. Si ita inaequales sint necessitates, ut ad vitam proximi tuendam non quidem tua vita, sed fortunae bona tibi sint amittenda, an amittere tenearis, dicam numero 12.

In concursu vitae privati, & boni Republicae.

4. Difficultas est secunda: An extreme periclitante bono communi, seu Rep. seu Principe, necessario ad commune bonum ego tenear, hoc malum, etiam mea morte, avertere, si possum? Pro hac difficultate juvat, duorum recentiorum diversimodè sentientium doctrinam hic exscribere.

Ioannes enim Sanchez b sic habet. Imo nec ob conservandum bonum commune astringi quem, propriam exponere vitam, reor; est namque jus propriam tuendi vitam adeo strictum, quod à nullo jure conservandi alienam vinci possit. Miles vero murum occupare cum periculo vitae tenebitur, ratione pacti, & pecuniae acceptae, ut diximus disp. 10. num. 9. explicantes D. Thomam, quem usque modo credo, non fuisse à Doctoribus perceptum. Ex quo sequitur, non de vinci aliquem, Regem defendere, cum dispen-

CA P V T Primum. §. I.

dispendio propriæ vitæ, nisi ad id pa-
tione se obstrinxisset. Hæc Io. Sanc.

b Io. Sanc. in sel. d. 43. n. 41.

5. Castropalaus c autem cum
communi sic contra docet. Certum
est, te debere in æquali tua & Reip. ne-
cessitate, non solum bona fortunæ,
sed etiam vitam expendere pro Reip.
conservatione. Sic D. d Thom. ab
omnibus receptus : Quia bonum
commune præferendum est speciali, &
pars exponenda est ob conservationem
totius. Et paullo post : Quod dictum
est de Rep. dicendum est de Principe,
seu alia persona Reip. necessaria, si ve-
re necessaria est, quia id ipsum est,
Reip. providere. Sic Suarez, Valentia
&c. Hæc Castrop.

*In concursu honoris & fortunarum pri-
vati, & boni Reipublicæ.*

6. Difficultas est tertia. Cum cer-
tum sit, si concurrant bonum notabile
Reip. & bonum non notabile meum,
illud debere præponi, non vero me-
um, quia hic maximè valet illud. *To-
tum est præferendum parti*, difficultas,
inquam, est, si ob bonum aliquod no-
tabile Reip. sit necesse, me, non qui-
dem vitam (de hac enim dictum est
numero precedenti) debere amittere,
sed omnes meas fortunas, vel omnem
meum honorem, an obliger, hæc a-
mittere, ut illi bono notabili succur-
ram ? Bonum notabile, dico, nam
quid ob conservationem absolutam
totius Civitatis, seu Reip. dicam, num.
sequenti. Respondeo. Puto, me non
obligari ; * Ius enim conservandi

propriam vitam, & ea, quæ vitæ sunt
maximè necessaria, est adeo naturale, ut
me excuset à procurando ejusmodi bo-
no, quamvis notabili Rep.

*e collige ex S. Thom. Coninch. Val.
Suar. alijsque allatis à Castrop. t. 1. d. 1.
de charit. p. 9. n. 9. in simili.*

7. Sed quid pro bono absoluto, seu
conservatione totius Reip. ? Respon-
deo : Vel possumus loqui, quando
cum amissione mei honoris illam
conservaturus sim : Vel quando cum
amissione mearum omnium fortuna-
rum.

Quoad honorem, distinguendum
censeo. Si enim modicum dedecus,
nec multum excedens sustinendum
mihi sit, teneor illud pro publici boni
conservatione tolerare ; nam id ad mi-
nus probat ratio ducta ex bono com-
muni : At si agatur de magna honoris
jactura apud ingenuos, cum pluris
ea fiat, quam mors, videtur tunc
habere locum doctrina Ioannis San-
chez modo allata ; sicut enim, per
ipsum, non obligor, vitam, sic nec
honorem vita apud me æstimabilio-
rem prodigere, sed contendet omnino
Castropalaus cum communi, suam
doctrinam locum habere, ut modo nu-
8. videbimus.

8. Non dissimili distinctione uterèr
in casu, quo tuæ fortunæ essent neces-
sariæ ad vitam, seu conservationem
Reip. Si enim ita depauperandus esses,
ut vitæ necessaria tibi essent defutura,
dic t Io. Sanchez, te non obligari, quia
sicaquivalenter, & moraliter vitam
profunderes. Sed obligari, affirmabit
cum communi sententia Castropalaus,

A. 2.

nume-

4. numero eodem 8. allatus. Quod si non esses hoc modo depauperandus, obligaberis ob dictam conservationem Reip. ut omnes fateamur, quia tunc id poscit bonum commune.

In concursu propriarum fortunarum cum vita privati.

9. Verum ob conservationem vitae alicujus privati, quoad expendenda bona temporalia, quid dicendum? Respondeo, esse non abssimili distinctione utendum. *f.* In extrema vita privati necessitate obligaris, aliqua saltem superflua, imo & aliqua convenientia tuo statui expendere, si sic occurrere possis. Vbi enim Charitas vitae proximi urget, si hic, ubi agitur de bonis tibi non admodum necessarijs, non urget?

f. l. Comm. d. 27. de charit. d. 8. a. num. 134.

10. At ea expendere, quæ sunt tuo statui ita necessaria, ut ijs amissis ab eo notabiliter cadere debeas, ut si ex nobili opificem, ex opifice mendicum te fieri oporteat, non obligaris; Ratio est, quia non teneris, arctius vitam tuam conservare; quam proximi, sed tuam non obligaris sic conservare; non enim teneris v. g. ad sanitatem recuperandam, omnes tuas fortunas expendere, ita ut omnino miser reddaris, quia id moraliter morti æquiparatur: ergo nec alienam. Addit Castropalaus, *g.* utilius Reip. esse, nobilem retinere suum statum, quam privatum pauperem mortem oppetere.

g. Castrop. t. 2. tr. 6, d. 2. p. 2, n. 6.

11. Dixi num. 9. (aliqua saltem superflua) nam nec obligare possum, divitem magnam summam expendere, V. G. tria aureorum millia, ob vitam privati conservandam, etiam si ijs expensis à suo statu casurus non esset; nec *h.* pro privato infirmo extraordinaria medicamenta, Medicosque magnis sumptibus advocare; solum enim ordinarijs medijs, non vero extraordinarijs succurrere proximo charitas jubet, esto, etiam id, ut quid perfectius, consulatur.

h. Comm. ib. n. 345.

Dum ego Syraculis, Vrbe toto Orbe clara, humanioribus litteris juvenis olim imbuerem, incidit in manus famosi cujusdam grassatoris filius hominis prædixit, quem impius latro se omnino velle interficere per occultos nuncios patri minatus est, nisi sex aureorum millibus condito die missis, filij mortem redimeret; & ille quidem paterno actus amore redemit; sed in conscientia ad quid obligatus fuisset ejusmodi pater, qui ex similibus ejusdem latronis commissis sceleribus, cerò moraliter sciebat, eum minas fore factis comprobaturum? Si de alio, quam de parente ageretur, ad nihil obligarem, quia ex dictis, neminem obligavimus, magnis sumptibus vitam proximi custodire: nunc verò, cum sermo sit de patre (& quid, si ipse Pater in simili vitæ discrimine versaretur, pecuniaque à divite filio exprosceretur?) difficilior est resolutio; Et quidem hac uterer distinctione. Si ea summa demum potest ex superfluis, vel solum statui convenientibus, obligarem patrem filiumque; Si debeat de-

mi ex

mi ex necessarijs, ita ut vel omnino de pauperandi, vel admodum notabiliter à suo statu dimovendi essent, neutrum obligarem.

i *Castro. l. c. n. 8.*

Ratio prioris dicti est, quia aliquid plus invicem sibi debent pater & filius quam alij. Quare licet alios non obligaverimus, num. 12. tamen hos tam conjunctos, ubi agitur de superfluis, obligare, valde est consentaneum: Ratio posterioris dicti est illa, quam hoc nu. 11. dixi; ea enim, ut confidenti patebit, etiam hunc casum probat; Et nihilominus priorem dicti partem non tanquam omnino certam affirmo, siquidem ratio, cur nemo sit cogendus, multam summam expendere, etiam de superfluis, pro vita proximi (ut modo innui, & fusius afferunt *Castropalaus*, l. & *Coninch.*) m videtur item probare de vita patris, vel filij, imo etiam de propria.

1 *Castrop. l. c. nu. 7. & 8. m Coninch. d. n. 145.*

12. Ex prædictis una mihi dubitatio nondum est à mente sublata. Diximus, non obligari quempiam magnam pecuniæ summam expendere pro vita proximi, idque propter duas rationes, num. 10. allatas, unde, per appositam consequentiam, infert *Castropalaus*, n in extrema necessitate non posse hominem, pro sua vita conservanda, rem valde pretiosam à divite surripere, quia scilicet non tenetur tunc dives, ut dictum est, magnam summam dare. Diximus item ex firmo omnium consensu in extrema necessitate omnia esse communia. Ex

his ecce dubitatio; Si omnia tunc sunt communia, ergo & res pretiosæ, ergo & duo, & tria, & quatuor millia aureorum; ergo, dummodonon coniiciatur dives in æqualem necessitatem, vel in valde gravem, quia hæc æqui valet extremæ, id quod num. 15. advertimus, poterit extremè indigens ea ab ipso sumere, tanquam communia. Vide infra §. 4. num. 40. ubi afferetur idem *Castropalaus*, qui concedit, ex *Molina*, Christianum, ob metum mortis, posse in classibus Turcarum diripere bona Christianorum omnia; cur igitur hic negat? Neque sicuti non obligaris, tuam vitam tot sumptibus, totque medicamentis extraordinarijs custodire, sic potes non servare alienam. Secunda est, quia utilius est Reip. nobilem conservare suum statum, quam privatum vitam finire. Non obstant, inquam; nam ad primam responderi potest modo mox dicendo, num. 15. fine, nimirum hominem in hoc posse cedere juri suo, non autem juri alterius. Ad secundam, negando, propter eam parvam utilitatem Reip. amitti jus vitæ suæ à privato; & sanè hic aptari potest dictum illud *Ioannis Sanchez* §. 2. nu. 8. afferendum, hos Doctores, quod ipsi non facerent, alijs nimis rigidè præcipere. Hæc mihi probabile faciunt, posse extremè indigentem surripere modo dicto prædicta pretiosa, & consequenter, ex hujus opinionis vi, debere ea divitem elargiri. Sed quia contraria opinio, ut vidimus, probabilis est, ideo poterit dives eam sequi, & illa non tradere. Nec datur bellum

justum ex utraque parte absolute, sed ex vi diversarum opinionum probabilitum, quod non esse inconveniens, omnes docemus.

n. *Castrop. t. 1. tr. 6. d. 2. p. 9. n. 7.*

In concursu propriarum fortunarum cum necessitate temporali proximi, ubi

De Eleemosyna.

13. Denique difficultas est quarta, an extra necessitatem extremam, tua bona, pro privato effundere aliquando, seu dare in eleemosynam tenearis? nam pro publica, diximus 6.

Adverte primo, necessitatem in temporalibus aliam esse extremam, aliam gravem, aliam communem: Extrema necessitas est ea, qua proximus tuo auxilio indiget, ne brevi moriatur, vel malum mortis simile incurrat, nec alius adit, qui adjuvare possit, vel velit. Cum dicitur (ne brevi moriturus sit) intelligitur, ait *Ledesma*, o ita ut in una hyeme, vel in uno vere moriturus sit: Verum *Sotus* p. ait, licet longè quis sit à morte, si sit certo moriturus, ni succuratur, adhuc esse in extrema necessitate. Dictum autem est (Mortis simile) quia non solum, qui moriturus sit, sed eum, qui certo incursum sit morbum incurabilem, vel amissionem alicujus membri principalis, vel sensus corporis, esse in extrema necessitate, docent merito nonnulli, q.

o. *Ledesma* 2. p. 4. q. 13. ar. 3. p. *Sotus* l. 3. de just. q. 3. art. 4. q. *Bonac.* & *Angelus apud Sanc. l. c. conf. c. 5. d. 5. q. 1. 6.*

Gravis est, quæ hominem constituit non in certo, sed in gravi periculo morbi incurabilis, vel morbi gravis, vel abbreviationis vitæ, vel captivitatis injustæ, vel cadendi notabiliter à suo statu, denique vel cujuscunque mali gravis; Periculum non lucrando magnam famam, vel magnam vim pecuniæ, vel non acquirendi nobilitatem vitæ statum, non est gravis necessitas, quia hæc non est jactura, sed acquisitio majoris boni: Nota autem, hanc gravem necessitatem habere plures gradus, veluti majora, vel minora sunt, intra latitudinem gravitatis prædicta mala.

Communis est, qua homines communiter, non decedendo notabiliter à suo statu, laborant, & cui cum aliqua morali sollicitudine succurri ab eodem patiente potest; unde vides pauperem, qui mendicare solet, non esse, nisi in communi necessitate: nam mendicando non decedit à suo statu, imo in illo persistit. Non ita dici potest de eo, qui aliàs est honestæ conditionis: huic enim periculum incidendi in mendicitatem, grave enim vero malum est.

14. Adverte secundò, bona temporalia, alia esse tibi necessaria ad vitæ propriæ, tuorumque sustentationem: alia ad statum tuum decenter conservandum: alia, quæ nec vitæ, nec statui sunt necessaria, quæ superflua vocantur. Quoniam verò aliqui concedunt probabiliter, ea, quæ sunt necessaria ad acquirendum meliorem statum, non esse superflua (quoniam aliqui si id negent) ideo raro quis, in hac sententia, dicitur habere bona superflua, nisi petitis.

De Quinto

* Granadus 11. contr. 3. tr. 11. d. 2. sec. 4. num. 18. de Lugo in Respons. lib. 5. d. 11. f. Lorca 22. sec. 3. d. 89. memb. 1. n. 7.

15. Respondeo ad quartam hanc difficultatem propositam, aliquos docere, præter extremam, de qua in præcedentibus difficultatibus est disputatum, numquam nec ad gravem, nec ad communem necessitatem proximi avertendam, obligari fidelem suum auxilium adhibere: consilium id esse ajunt, non præceptum, quia si- cut ipsemet fidelis posset, ob Dei amo- rem, gravem necessitatem pati, sic po- test alius idem permittere. Sed pro- babilius assero primo, obligari in- quempiam ex superfluis & suo præ- senti statui non admodum necessarijs, gravi necessitati proximi succurrere; id enim videtur innuere illud Ioann. 3. Qui viderit fratrem suum necessi- tatem habere, & clausit viscera sua ab eo, quomodo Charitas Dei manet in illo? Ratio est, quia virtus Charitatis jubet, proximo succurrere, sine gravi suc- currentis incommodo; at succurrere ex bonis superfluis, incommodum grave non affert, ergo &c. Nec mi- rum, posse quemlibet eam necessita- tem pro Christo pati; posset enim, si vellet, quia in rebus suis potest suo ju- ri cedere: at non potest idem velle in alijs; Hi enim suo juri, quod a vir- tute Charitatis habent, de expectando aliorum auxilio, cedere non præsu- muntur.

t Bona. t. 2. d. 3. c. 1. alijq. plures apud Vasq. A7. Coninch. cit. à Castr. t. 1. tr. 6. d. e. p. 2. n. 1. u. L. Suar. d. 7. de charit.

sc. 3. Bellar. l. 3. de bonis oper. cap. 7. Co- ninch. d. 27. d. 8. n. 125. & 130. apud Castr. l. c. n. 22.

16. Assero secundo, ex notabiliter necessarijs suo præsentì statui in dicto casu fideles non obligari. Ratio est, quia ordo Charitatis nequaquam di- citur, ut dum gravi proximi necessi- tati succurro, in gravem ego, vel gravi similem incurram; Nam propter ean- dem rationem, tu etiam extrema ne- cessitate vitæ laborans, non potes sur- ripere rem ab alio, æque illa indigente, quia tunc ipse non tenetur dare, imo propter possessionem, est melioris conditionis.

x Idem.

17. Assero tertio, in communi ne- cessitate satis esse, si aliquando à te proximus adjuvetur, dando ei ali- quam interdum ex bonis tuis eleemo- synam (crederem satis, si ex centum aureis annuis duos des, ex ducentis quatuor: sed non in eadem propor- tione, si multum tuæ excedant divi- tiæ: Vide omnino infra h. cum de u- xoris furtis.) Ratio est, quia ex una parte id videtur satis pro ea necessitate non adeo urgenti, & ex alia, si semper obligareris, facile in gravem tu ipse incideres. ad quod, ut dictum est, te Charitas non adstringit, sed solum al- licit invitaturque: Ex his multa neces- sario repetenda erunt inferius. c

a Bonac. l. c. n. 8. alijq. apud ipsam

b Inf. l. 8. tr. 1. c. 2. §. 3. num. 14. c

Inf. l. 8. tr. 1. c. 6.

18. Ad complementum hujus tra- ctationis de Eleemosyna, operæ pre- tium erit, audire sententiam Lay- man: d. An Obligatio, inquit, dandi eleemo-

eleemosynam communibus pauperibus sit, sub culpa mortali, an veniali? Respondeo: Cum pauperum communis miseria levis, ac tolerabilis esse soleat, auxilium aliquod denegare, si commodè afferri possit, & nulla negandi ratio adsit, videtur esse culpa tantum venialis. Porro hæc ipsa rogantibus pauperibus eleemosynam iusta negandi causa esse solet, si dives propositum habeat, illis dandi, loco, aut tempore commodiore, vel magis indigentibus, vel si superflua, quæ habet, ad alium pium usum conferre velit, ut Medina notavit q. 3. de Eleemosyna, §. videtur secundo. At verò, si abundans divitijs nulla rationabili excusatione motus, omnes à se mendicos, & pauperes inhumaniter repellat, is nimis inordinato divitiarum amore affectus, & Dei ac proximi charitate exutus, ideoque in malo statu versari videtur, juxta verbum Christi Matth. 6. *Non potestis Deo servire, & Mammonæ*; quamvis Confessarius absolutionem à peccatis diviti non facile negare debeat, quod communes pauperum miseras per eleemosynam sublevare monitus recuset: Tum quia de obligatione hac, an, & qualis sit, Doctores non conveniunt; tum quia semper dives aliquam causam in specie præfert, cur recuset. Hæc ille. Ite Castropalaum, e qui notat duo: Primò, te non esse obligatum, inquirere egenum, ut illi subvenias; sufficit, si paratus sis, illi subvenire, cū ejus necessitatem certo moraliter scies. Secundò, hanc certitudinem necessitatis alterius non posse constare, nisi spectatis omnibus, prudentis arbitrio,

certum esse, ait ex Bontacina; tollimus enim patientis indigentiam, non esse sufficiens, quia facile in causa propria præsumi potest simulatio.

e Castrop. t. 1. tr. 6. de Charit. d. 2. p. 2. m. 3.

19. Quid amplius debeant Pastores & Beneficarii, vide infra, cum de dominio.

f Infr. lib. 8. tr. 1. c. 2. §. 3.

§. II.

Quando concurrunt bona spiritualia proximi cum nostris temporalibus, vel spiritualibus.

1. **P**otest proximus tripliciter indigere tuo auxilio in spiritualibus. Primò extreme, quod est solum, quando ille damnatur, te non auxiliante: ut si Infans certò moriturus esset sine Baptismo, quem tu solus conferre posses. Nam si alius sit, qui succurrere possit, ac velit, vel si adhuc te succurrente, non es certus moraliter, proximum esse salvandum, non est is certè dicendus extreme tuo auxilio indigere.

Secundò graviter, quod est, quando aliquod malum in spiritualibus grave proximus incurreret, à quo posset ex se, sed eum magno conatu effugere.

Tertiò leviter, quod est, quando cum parvo labore se à dicto malo posset quis liberare.

Neccitas salutis proximi nota extrema.

2. His declaratis, certum mihi, vel saltem